

האנטישמיות היהודית – מוסריות ההבל

אנתוני ג'וליוס

הם שהובילו את המאבק נגד הציונות; אילולא פלגים אלה, היה חיסול הציונות נעשה בתהליך¹ איטי יותר.³ "הבעיה היהודית" לא הייתה אחת בלבד אלא צבר של כמה וכמה בעיות. האם יש להגדיר יהודים כאומה או כדת – ואם כן, לפי איזו גרסה של יהדות? איזה סוג של אומה יהודית? כיצד יש להבין את ההיסטוריה היהודית ואלו מהיבטיה עונים לדאגות העכשוויות? היכן, כיצד ועם מי על היהודים לחיות, "כאן" בגולה, "שם" בפלשתינה – ועם אלו זכויות ומעמד של מיעוט/רוב? באיזו שפה או שפות יביעו עצמם כיהודים? עם אלו תנועות פוליטיות רחבות יותר, אם בכלל, עליהם לחבור? על-פי אלו אידיאולוגיות רחבות יותר יכוונו את דרכם? כיצד יש להילחם באנטישמיות – האם על-ידי סולידריות יהודית או סולידריות של הפרולטריון?⁴ השמאל היהודי – מפולג, חדשני, וכמעט תמיד נתון במאבק – נקט כל עמדה אפשרית בין הקטבים של מעמד ואומה, מהפכה ויציאה המונית, לנין ווייצמן, מוסקבה וירושלים. הטיעונים המלוטשים ביותר (למשל, התעקשותו של גרשום שלום כי הוא ציוני ולא לאומני יהודי, או התעקשותו של בובר כי הוא הומניסט עברי ולא לאומני⁵). הופיעו תכופות בנסיבות

ת האנטי-ציונות היהודית העכשווית יש לפרש כתפיסת עמדה או מערכת עמדות, בתוך פוליטיקה יהודית חדשה. פוליטיקה יהודית מודרנית הייתה תגובה ל"בעיה היהודית" וניסיון לטפל בה. פוליטיקה זו, צמחה מתוך מחלוקות אידיאולוגיות בקרב קהילות יהודיות בתקופה שנמשכה ממחצית ועד שלהי המאה ה-19. השואה שמה קץ לפוליטיקה זו. מחלוקות אידיאולוגיות בתוך הקהילות היהודיות בעקבות מלחמת ששת הימים גרמו להופעתה מחדש של פוליטיקה יהודית שהייתה רדומה במשך כארבעים שנה. למעבר מ"מודרני" ל"עכשווי" יש היסטוריה סבוכה.

הבעיות היהודיות

לקראת סוף המאה ה-19, היה גל של "גילויי התלהבות קולקטיבית" בקרב העולם היהודי,¹ ושבר בחיים הקהילתיים והדתיים-מסורתיים.² גל זה התעורר בעקבות הפוגרומים בשנת 1881 ברוסיה, אשר יהודים רבים ראו בהם אישור לכישלון פרויקט האמנציפציה. המחלוקות בקרב הקהילות היהודיות שנגרמו על-ידי הבנה חדשה ומפוכחת של מצוקתם גדלו במשך העשורים הבאים. הסכסוך הפנים-קהילתי הגיע לשיא עוצמתו בתקופה שבין שתי מלחמות העולם במאה ה-20. לדוגמה, המגורים היהודיים של המפלגה הקומוניסטית ברוסיה המהפכנית,

אנתוני ג'וליוס (Julius) הוא פרופסור אורח במכללת בירקבק (Birkbeck) באוניברסיטת לונדון. א.ג. חיבר ספרים על טי. אס. אליוט, אנטישמיות וצורה ספרותית, ומשלים בימים אלה חיבור על ההיסטוריה של האנטישמיות האנגלית, שייצא לאור בהוצאת אוניברסיטת אוקספורד בסתיו 2009. מאמר זה פורסם במארס 2008 ב-Z Word, כתב עת מקוון המתמקד בדיון העכשווי בנושאי ציונות, אנטי-ציונות, אנטישמיות ותחומים קשורים. Z Word נתמך על-ידי ה-American Jewish Committee (הוועד היהודי האמריקני). למידע נוסף ראו <www.z-word.com>.

1 Jonathan Frankel, *Prophecy and Politics*, Cambridge, 1984, p. 79.
2 Eli Lederhendler, *The Road to Modern Jewish Politics*, Oxford, 1989, p. 3; זה היה "מפץ גדול היסטורי" (שם עמ' 5). "אם אוטונומיה פוליטית, בלעדית חברתית ותרבות מסורתית הגדירו את אמות המידה של הקיום היהודי הטרנס-מודרני, המעבר למה שאפשר לכנות 'תנאי המודרניות' יכלול בהכרח את פירוקן של כל השלוש." הלל ג'יי. קיוואל (Kieval), *Languages of Community*, Berkeley, CA, 2000, p. 26.
3 Zvi Gitelman, "The Evolution of Soviet Anti-Zionism: From Principle to Pragmatism", in Robert S. Wistrich, ed., *Anti-Zionism and Antisemitism in the Contemporary World*, NY, 1990, p. 15.
4 See Walter Laqueur, "Zionism, the Marxist Critique, and the Left", in Irving Howe and Carl Gershman, eds., *Israel, the Arabs & the Middle East*, NY, 1972, p. 19.
5 Lionel Abel, *The Intellectual Follies*, NY, 1984, p. 256; Amnon Rubinstein, *From Herzl to Rabin*, NY, 2000, pp. 45-46; בובר אמר זאת "ביעיומה של מלחמת העולם השנייה".

על-ידי העלאת השאלה, מה לעשות בארץ זו שנכבשה זה עתה? אם תימסר לאויב, באלו תנאים? ואם תוחזק, באיזו זכות? שאלות אלה הובילו לשאלות נוספות, בעלות אופי היסטורי יותר. רובן עסקו בהבדלים ובדמיון שבין מלחמת 1967 למלחמת 1948. האם היו שתייהן מלחמות קיום יהודי? האם הערבים/ערביי ארץ ישראל כאז כן עתה, הביאו על עצמם במו ידיהם את אסונם? מה הייתה אחריותה של ישראל לעשיית שלום בעקבות המלחמות האלה, והאם מילאה אותה? ומה הייתה אחריותה של ישראל כלפי מי שנמצאים בשליטה בעל כורחם? האם מילאה גם אחריות זו? ועלו גם שאלות נוספות. האם יכולה ישראל להיות הן יהודית והן דמוקרטית?⁹ מהן המחויבויות של הפזורה היהודית כלפי ישראל? ועל-ידי אלו עקרונות (יהודיים?) יש להגדיר מחויבויות אלה?¹⁰ כל השאלות האלה יחד יוצרות התנהלות יהודית חדשה בהתהוות.¹¹

אופיו של האנטי-ציוני העכשווי

תמיד היו דפוסים ברורים בהתנגדות היהודית לציונות. היא נחשבה כמנוגדת לתורה היהודית ("ההתנגדות הדתית"), כסותרת את המחויבות של היהודים כאזרחי המדינות שבהן הם חיים ("ההתנגדות הפטריוטית"), ואת תוכניות האמנציפציה העולמית בין מתוך קפיטליזם ("ההתנגדות השמאלנית") ובין מתוך רצון להתבדלות אתנית או דתית ("ההתנגדות הליברלית"). בתקופה שלפני 1948 נודעה חשיבות רבה לכל אחת מן ההתנגדויות האלה. ההתנגדות הדתית התקיימה, הן בזרם האורתודוקסי והן בזרם הרפורמי או הליברלי. ההתנגדות הפטריוטית, אשר לעיתים קרובות התקדמה בד בבד עם ההתנגדות הדתית, הובעה על-ידי חלקים ניכרים בקהילות היהודיות של רוב המדינות במערב אירופה ובארצות הברית.¹² אכן, הסלידה מן הציונות הייתה אחת העמדות

9 לשאלה זו, יש היבטים רבים הן סמליים והן מעשיים. לדוגמה, האם יש לשנות את המילים בהמנון הלאומי "התקווה" (או שיש לפסול את ההמנון עצמו ולהחליפו במשהו אחר)? לדיון שהתקיים לאחרונה, ראו: Adam Lebor, "New Lyrics for Israel", *New York Times*, June 18, 2007.

10 See Brian Klug, "A Time to Speak Out: Rethinking Jewish Identity and Solidarity with Israel", in Adam Shatz, ed., *Prophets Outcast*, NY, 2004, pp. 378-392.

11 השוה: "ברומברג משווה את הדיון על ישראל לביצה מלאה רעיונות מזיקים - החל במתיחת ביקורת על הלווי של ישראל עד קריאות לפתרון של מדינה אחת. לטענתו, כל זה קורה מכיוון שהתהליך קופא על שמריו במשך זמן כה רב, והוא מאשים את ההנהגה היהודית באמריקה כי אינה מטילה בגלוי ספקות לגבי כמה החלטות של ישראל." Philip Weiss, "AIPAC Alternative?", *Nation*, April 23, 2007.

12 "הציונות, הזהיר הרב הרפורמי המפורסם רודולף גרוסמן ב-1897, 'מנחיתה מהלומה על הפטריוטיות והנאמנות של היהודי למדינה שבחוסתה הוא חי! חבר הקונגרס ג'וליוס קאהן (Kahn) מקליפורניה, אף הוא חבר הקהילה הרפורמית, חש כי הציונות תחשוף את היהודי האמריקאי להאשמות ב'היותו רק נושב ארעי בארצות הברית...'" Michael B. Oren, *Power, Faith and Fantasy: America in the Middle East, 1776 to the Present*, NY, 2007, p. 351.

הנואשות ביותר. אף שההתנהלות היהודית המודרנית, לא הייתה נחלת השמאל בלבד, היה קל להאמין בכך. "פוליטיקה היהודית" המודרנית לבשה צורות מוסדיות רבות. היו מפלגות וקבוצות פוליטיות יהודיות, "מגזרים" יהודיים בתוך מפלגות פוליטיות לא-יהודיות, ארגונים פילנתרופיים, איגודים מקצועיים שרוב חבריהם יהודים, התאחדויות למסחר, מועדונים וחוגי קריאה, עיתונים וכתבי עת.⁶ המגוון היה עצום; רמת המעורבות הייתה עזה. בפולין בשנות ה-1920, למשל, היו לא פחות משש מפלגות ציוניות-סוציאליסטיות;⁷ היו גם התקבצויות אנטי-ציוניות ניכרות, ורגשות אנטי-ציוניים או לא-ציוניים, בעיקר במערב אירופה ובארצות הברית.

המוסדות המתחרים של ההתנהלות היהודית העכשווית שונים בתכלית. מחד גיסא, קיימת העובדה המוצקה של המדינה היהודית. מאידך גיסא, החיים הפוליטיים של יהדות הגולה נחלשים מאד - בעיקר באירופה. ישנם גופים קהילתיים, מוסדות מחקר בודדים, כמה קבוצות לחץ אד-הוק, ומוסדות צדקה. זה הכל. הגופים האופוזיציוניים העיקריים המזדהים כיהודיים - בבריטניה, "יהודים למען צדק לפלשתינאים", "קולות יהודיים עצמאים"; באמריקה, קבוצות כגון "קולות יהודיים עצמאים" ועוד קבוצה או שתיים - הם שוליים בקהילה.

ואז באה מלחמת ששת הימים, ועמה הופיעה התנהלות יהודית חדשה - פוליטיקה יהודית עכשווית

הנאצים החריבו את האומה היהודית דוברת היידיש שאכלסה חלקים של מרכז ומזרח אירופה⁸ ועם היהודים שנספו, גוועו גם רבות מעמדותיהם האידיאולוגיות. עצם האפשרות של התנהלות יהודית ספגה מהלומה אנושה. שמאלנים ממוצא יהודי ויתרו על זהותם היהודית לטובת אידיאולוגיה רדיקאלית; אחרים פשוט נטשו את הפוליטיקה היהודית שלהם ובחרו או גזרו על עצמם את הנחמה שבחיים פרטיים, את השתקנות שאין בה מעורבות. בעשרות השנים שלאחר המלחמה היו יהודי הגוש הסובייטי אסירים; היהודים בארצות המוסלמיות גורשו; היהודים בישראל בנו את מדינתם; היהודים במערב אירופה ובאמריקה השלימו עם מזלם הטוב. ואז באה מלחמת ששת הימים, ועמה הופעתה של התנהלות יהודית חדשה - פוליטיקה יהודית עכשווית. "הבעיה הישראלית" אף לה פנים רבות. מלחמת ששת הימים שבה והציגה את האפשרות להתנהלות יהודית

See Ezra Mendelsohn, *On Modern Jewish Politics*, Oxford, 1993, 6 passim.

Ibid. p. 65. 7

Ibid. p. 141. 8

רבים, חזרה אל זהות יהודית כלשהי. הם אינם מבקשים עוד, כפי שביקשו הדורות הקודמים, להשתחרר מעול מוצאם היהודי; במקום זאת, הם שבים ונושאים בעול כדי להמשיך ולהטילו על עמיתיהם היהודים. כמובן, שיבה זו מותנית בגורמים רבים. בחלקה, זו תגובה בלתי רצונית למה שנחשב כדחיפות עניינה של ישראל לגבי אנשים ממוצא יהודי, ובחלקה היא מכוונת בשל ערכה בהקשר לאקטיביזם הפרו-פלשתינאי,¹⁸ ולבסוף, בחלקה היא תוצאה מן החיפוש הפרוסט-שמאלני אחר נאמנויות חדשות.

לניסוח מחדש של ההתנגדות הדתית יש שני היבטים. ראשית, היא מנוסחת במונחים של "צדק", המובן כרעיון יהודי בעליל. העניין הפלשתינאי "צודק" ועניינה של ישראל "אינו צודק". שנית, ההתנגדות מנוסחת במונחים של נאמנויות אוניברסליות, המובנות אף הן כיהודיות באופיין. אתייחס לכל אחד מהיבטים אלה.

רבים מן היהודים האנטי-ציונים אינם רואים עצמם כקשורים למחויבות של נאמנות לתוכנית יהודית כלשהי

קודם כל, ההתנגדות בשם הצדק. הכרזת הפתיחה של "הקולות היהודיים העצמאים" (IJV) ב-2007, לדוגמה, השתדלה "להחזיר" את "המסורת של תמיכה יהודית בחירויות, בזכויות אדם ובצדק חברתי אוניברסליים". והיא ממשיכה: "ליהדות אין כל משמעות אם אין פירושה צדק חברתי". צוטטה הוראתו של משה לעם ישראל: "צדק, צדק תרדוף" (דברים ט"ז, כ'). הוראה זו, "היא מצפן לאנושות כולה".¹⁹ "כיהודי אני חש חובה מיוחדת להתנגד לעוול הנעשה לפלשתינאים". אמר אחד מחותמי ההצהרה של "הקולות היהודיים העצמאים".²⁰ "פעולותיה של ישראל הן בגידה במסורות המוסר היהודי", מאשרת קבוצה יהודית התומכת בחרם על ישראל.²¹ האנטי-ציוני אינו רק יהודי ככל היהודים; התנגדותו לנאמנויות הציוניות הנורמטיביות עושה אותו ליהודי טוב יותר. הוא משיב ליהדות את שמה הטוב, כדי להיות יהודי טוב יש להיות אנטי-ציוני.

ההיסטוריון אריק הובסבאום (Hobsbawm), לדוגמה, הסביר עם ייסודה של חבורת "קולות יהודיים עצמאים", כי: "חשוב ללא-יהודים לדעת כי יש יהודים... שאינם

אשר סביבן (לדברי מיכאל ב. אורן) יכול היה רוב היהדות האמריקאית להתלכד בתחילת המאה העשרים.¹³ בגרמניה, בינתיים, ההתנגדות הפטריוטית השלטת בתחושת השכל הישר של יהדות גרמניה בכללותה, קיבלה גם עומק תיאולוגי ניכר על-ידי הוגה הדעות הגרמני הרמן כהן (1842-1919).¹⁴ ההתנגדות הליברלית טענה שהציונות סימלה רק ניסיון - אחד מני רבים בהיסטוריה היהודית - להרחיק את היהודי המערבי מהתרבות המערבית.¹⁵ ההתנגדות השמאלנית הוצאה על-ידי האינטרנציונל השלישי והרביעי, כלומר, הן על-ידי האגף הסטליניסטי והן על-ידי האגף הטרוצקיסטי של התנועה הקומוניסטית המהפכנית. כל ההתנגדויות האלה נמוגו עם הקמת מדינת היהודים, לא בבת אחת, אלא במשך הזמן. ההתנגדות הדתית הוסרה באמצעות ההסדר שהושג עם המדינה על-ידי המפלגות הדתיות הלא-ציוניות; ההתנגדות הפטריוטית נעלמה כמעט כליל, מאחר שהיהודים גילו כי אפשר להיות אזרחים של מדינתם ובו בזמן להתגאות באהדה בהישגיה של מדינה אחרת, ישראל; ההתנגדות השמאלנית נמוגה לנוכח המראה של היהודים שרידי השואה המשקמים את חייהם תוך הקמת מדינה. הלא-ציונים היו לתומכים נלהבים בביטחונה ובהצלחתה של המדינה הצעירה לא פחות מן הציונים עצמם;¹⁶ האנטי-ציונים נטו לשמור את דעותיהם לעצמם. כך היו פני הדברים עד 1967. בשלהי שנות ה-1960, מסיבות שונות, שבה והופיעה ההתנגדות השמאלנית בקרב צעירים יהודים שהשתייכו ל"שמאל החדש". הם סברו כי יש "לנתץ" את הציונות כדי לשחרר את הפוטנציאל המהפכני של מעמד הפועלים הישראלי; "יחס דיאלקטי" נראה לעין בין המאבק נגד הציונות בישראל לבין המאבק למען מהפכה חברתית בתוך העולם הערבי.¹⁷ לעומת זאת, ההתנגדות הדתית וההתנגדות הפטריוטית המשיכו להיות חסרות חשיבות. לאחר מכן, בערך ב-1989, התוכנית הסוציאליסטית נזנחה כמעט כליל והשינוי הקיצוני של החברה אינו עומד עוד על הפרק. באותה שעה הופיעה האנטי-ציונות היהודית העכשווית (אף שהיו רמזים מוקדמים להופעתה בעמדות מסוימות שנקטו יהודי הפזורה בעת מלחמת לבנון ב-1982). ההתנגדויות השמאלניות קמלו, בעוד שההתנגדות הדתית שבה והתעוררה - הגם במושגים שנוסחו מחדש באורח קיצוני. אנטי-ציונות יהודית חדשה זו פותחת, עבור יהודים

Michael B. Oren, *Power, Faith and Fantasy: America in the Middle East, 1776 to the Present*, NY, 2007, p. 352.

See Mark Lilla, *The Stillborn God*, NY, 2007, pp. 241-242. 14

See Sander L. Gilman, *Jewish Self-Hatred*, Baltimore, MD, 1986, p. 15 237.

16 "מעולם לא אהבתי את הרעיון של מדינה יהודית. כל הניסיונות להפריד אנשים על בסיס של גזע, אמונה או לאום הם תועבה לאמונת הקוסמופוליטית באחוה אנושית. ובכל זאת, אחרי השואה..." יוג'ין גודהארט (Goodheart), "הניגוי של לא-ציוני על הסכסוך הישראלי-פלשתינאי," דיסנט, קיץ 2007.

Haim Hanegbi, Moshe Machover, and Akiva Orr, "The Class Nature of Israeli Society", *New Left Review*, No. 65, January 1971, pp. 12, 26.

18 אפשר שמדובר בשני הגורמים גם יחד, שהם, אפוא, יותר מכל חלק לחוד. ראו: Lynne Segal, *Making Trouble*, London, 2007, pp. 214-215.

Brian Klug, "Who Speaks for Jews in England?", *Guardian*, February 5, 19 2007.

Martin Hodgson, "British Jews Break Away from 'Pro-Israeli' Board of 20 Deputies", *Independent*, February 5, 2007.

21 מכתב לנרדיאן, 25 באפריל 2007; מכתב ללואיש כרוניקל, 27 באפריל 2007.

קוסמופוליטית. בעבר היה זה מבחן לפטריטיזם שלהם; עתה זהו מבחן לשחרורם מכל סוג של פטריטיזם - מכל נאמנות הקטנה מנאמנותם למין האנושי הבלתי ניתן לחלוקה. הלאומיות היהודית היחידה המקובלת היא חוץ-לאומיות, מכאן הפרדוקס לכאורה לפיו הציונות היחידה היא ויתור על מעמד של מדינה יהודית. עקרונותיהם של "הקולות היהודיים העצמאים", כפי שהסביר אחד המייסדים, כוללים "הצבת זכויות האדם בראש ובראשונה; דחיית כל צורות הגזענות; ומתן עדיפות שווה לפלשתינאים ולישראלים בבקשם אחר עתיד טוב יותר". אלה הם "עקרונות המאחדים אנשים בעלי רצון טוב"; לעומת זאת, "נאמנות לקבוצה או למוצא אתני", אינה עקרון - או לפחות אינה עקרון ראוי.³¹

בניגוד לפריד, אשר עמדתו כלפי הציונות הייתה מסויגת משהו,³² אולם הוא אישר כי "מעולם לא איבדתי את תחושת הסולידריות עם עמי", רבים מן היהודים האנטי-ציונים אינם רואים עצמם כקשורים למחויבות של נאמנות לתוכנית יהודית כלשהי ואכן, הם אינם נמשכים ליוזמות שכאלה. קשריהם לישראל הם לכל היותר קשרים של חיבה.³³

כתיבת ההיסטוריה בזעם

הודים אנטי-ציונים אלה טוענים כי הם מדברים בשם המצפון המוסרי של העם היהודי. הם אינם מאשרים עוד, כפי שעשו קודמיהם המהפכנים בעבר, ש"אנו רואים עצמנו קודם כל כבני אדם ורק אחר-כך כיהודים".³⁴ תחת זאת, הם ממלאים את תפקיד המצלפים של המדינה היהודית. אף שמשרת המצלף עשויה להיות משרה מכובדת, אין היא פטורה מקושי. מצלפים יהודים אנטי-ציונים רבים שקועים בקושי עמוק.

"המצלף" הוא מעין מטיף מוסר, כלומר, איש ציבור המתגאה ביכולת להבחין בין טוב לרע. מטיף המוסר חורף משפט על אחרים, ומרוויח מעשייה זו; הוא מציב עצמו בצד הנכון של הגדר. הטפת מוסר מעניקה למטיף הכרה בקיומו ואישור לערכו העצמי. למטיף יש מצפון נקי והוא מרוצה בצדקנותו.³⁵ הוא אינו נגוע בשנאה עצמית, אלא אפוף

מסכימים עם הקונצנזוס לכאורה בקרב הקהילה היהודית כי "יהודי טוב" הוא רק מי שתומך בישראל.²² הסירוב "לתמוך" בישראל מוביל לנוסחה: "ישראל היא עניין אחד, יהדות היא עניין אחר".²³ להבדיל מן הציונות המעורבת באופן מורכב בזהות היהודית, הנאמנות ליהדות דורשת ביקורת על ישראל ואישור לריחוק מן הציונות. ההתכחשות בפומבי ל"זכות השיבה", המובטחת ליהודים על-ידי ישראל באחד מחוקיה הראשונים, נחשבה להצהרה חשובה המעידה על ריחוק מן הציונות.²⁴

שנית, ההתנגדות בשם האוניברסליות. התוכנית הלאומית השפילה את האופי היהודי מתוך שעשתה אותו ל"עוד גוי בין הגויים". היהודי האמיתי הוא האוניברסלי - מי שבאופן פרדוקסאלי שולל את כל "קישוטי הזהות הלשונית, הדתית והלאומית".²⁵ ה"יהודיות" הריקה מתוכן הופכת לאחר מכן לסובייקטיביות צרופה.²⁶ מעמד של מדינה, לאומיות, גזע ומוצא אתני - כל אחד מהם, הוא סמל כוזב. יש להתנגד לכל סוג של "ייחודיות יהודית"; אסור ליהודים להתנתק מעמיתיהם הסטודנטים, מחבריהם לעבודה ומשכניהם;²⁷ על היהודים לחתור ל"יהודיות שאינה נעולה מאחורי חומות של אמונה, אלא פתוחה לאפשרויות האינסופיות של המחר".²⁸

השאיפה נתפסה בסיסמתו של קרל קראוס (Krauss): "מהתפרקות לגאולה!"²⁹ יש לייחס זאת לתכונה היהודית להיות חסר תכונות לחלוטין; התבוללות היא "ויתור על מאפיינים"; על היהודים להיות מיוחדים כמופת לאנושיות צרופה.³⁰ ישראל היא מבחן למחויבותם לזהות

Martin Hodgson, "British Jews Break Away from 'Pro-Israeli' Board of 22 Deputies", *Independent*, February 5, 2007.

Brian Klug "The Myth of the New Antisemitism", *Nation*, February 2, 23 2004.

"We Renounce Israeli Rights", *Guardian*, August 8, 2002. 24

See Jacqueline Rose, "Response to Edward Said", in Edward W. Said, 25 *Freud and the Non-European*, London, 2003, p. 71;

רוז מתארת זאת כ"הגדרה עצמית מרשימה של יהודי חילוני מודרני". ה"מלכודת" ש"הוסרו" הן הגורמים "שלא ניתן להגן עליהם, המסוכנים ביותר מבחינה פוליטית." (אולם, יש לתהות, גורמים של מה בדיוק? זהות יהודית ללא כל אירוע יהודי. השווה: "הזדהותי המאוחרת עם יהדות נקבעה רק על-ידי ההיבטים של האופי הלאומי היהודי שהם על-לאומיים באופיים". מכתב ממרגרט פון בנדמן-זוסמן (Bendeman-Susman) למרטיין בובר, 29 במארס 1921; Nahum N. Glatzer and Paul Mendes-Flohr, eds., *The Letters of Martin Buber*, NY, 1991, p. 257.

See Yosef Hayim Yerushalmi, *Freud's Moses*, New Haven, CT, 1991, p. 26 10.

Born Jewish, London, 2005, p. 176. 27

Jacqueline Rose, "Introduction to Marcel Liebman", *Born Jewish*, London, 28 2005, p. xix.

29 "רק טיהור אמיץ של השורות וניחת המאפיינים של גזע, אשר במשך מאות שנים של פזורה הפסיק מוגן להיות אומה, יכול לשים קץ לייסורים. דרך ההתפוררות אל הגאולה!" ראה Robert S. Wistrich, *The Jews of Vienna in the Age of Franz Joseph*, Oxford, 1990, p. 514

See Steven Beller, *Vienna and the Jews 1867-1938*, Cambridge, 1989, 30 211. הבהיטור הוא של חנה ארנדט.

Brian Klug, "Climate of the Debate Over Israel", <<http://www.engageonline.org.uk/blog/article.php?id=1003#>>. 31

See Yosef Hayim Yerushalmi, *Freud's Moses*, New Haven, CT, 1991, pp. 32 12-14.

See Brian Klug, "A Time to Speak Out: Rethinking Jewish Identity and Solidarity with Israel", in Adam Shatz, ed., *Prophets Outcast*, NY, 2004, p. 383. 33

See Jonathan Frankel, *Prophecy and Politics*, Cambridge, 1984, p. 52. 34

See Tzvetan Todorov, *Hope and Memory: Reflections of the Twentieth Century*, London, 2003, pp. 189, 196. 35

כתב ספר שעניינו טיהור אתני של ערביי ישראל במלחמת העצמאות. פפה מציג את המעשה כתוכנית חד-סטרית, שתוכננה מראש על-ידי התנועה הציונית לפני פעולות האיבה והוצאה לפועל מאחורי מסך עשן של המלחמה.⁴⁰ מרק לילה (Lilla) לבטח מדייק בכותבו כי ייסודן של מדינות הן יוזמות שנויות במחלוקת מבחינה מוסרית וכי יש להשוות את המאזן המוסרי של ייסוד ישראל אל מאזניהן המוסריים של מדינות אחרות בעת התהוותן, ולא אל התנהגותן של מדינות אחרות לאחר שהובטח קיומן.⁴¹ אולם נקודת מבט כזו, בעלת שוני ורגישות מוסרית אינה מתאימה לפפה. נהפוך הוא.

יש להשוות את המאזן המוסרי של ייסוד ישראל אל מאזניהן המוסריים של מדינות אחרות בעת התהוותן, ולא אל התנהגותן של מדינות אחרות לאחר שהובטח קיומן

פפה ודוגמתו נוהגים בכל הכרות מלחמה ערבית נגד היהודים בסלחנות, כרטוריקה ותו לא; כל טענה ערבית על רדיפה מתקבלת ללא ערעור. כל מעשה התגוננות של ישראל נתפס כחלק כחלק כמזימת הטרנספר של הציונים; כל אכזריות ערבית מתקבלת כתגובה של התגוננות נגד התוקפנות הציונית (או שהיא נמחקת מן ההיסטוריה).⁴² הפליטים הערבים מוצגים כקורבנות של עוול היסטורי, והפאתוס של מצבם שאותו לא ביקשו ושאינו מגיע להם מניע את פפה להבעת רגשות זעם; לעומת זאת, מאות אלפי הפליטים היהודים ממדינות ערב, שנעקרו בפעולה משולבת ומתואמת של הליגה הערבית, שכללה צעדי הפלייה ודיכוי בחסות מדינה וכן אלימות עממית,⁴³ כמעט שאינה מתוארת

בהערצה עצמית ויש לו דעה מצוינת על עצמו.³⁶ הוא סבור כי האמת תושג על-ידי הפנמת הכפילות "אנחנו - טוב והאחר - רע".³⁷ הוא מוצא מוסריות בהתנגדות לקהילתו; ותמיד מחזיק בדעה אחרת.³⁸ הוא כותב היסטוריות-נגד של בני עמו. אין הוא מסתפק באי-הסכמה, או בהפרכה; הוא חייב לחשוף את ההונאה הגרועה ביותר, את המניעים השפלים ביותר, את הפשעים הדוחים ביותר. הוא חייב לערער אמון.

יש אפוא מאפיין של זעם ברבים מכתביהם של יהודים אנטי-ציונים. לדוגמה, אורן בן-דור, אקדמאי ישראלי המלמד פילוסופיה משפטית ופוליטית באוניברסיטת סאותהמפטון (Southampton). לדעתו, יש "לעצב מחדש" את מדינת ישראל. ישראל היא "מדינה טרוריסטית מאין כמוה" מכיוון ש"היא] מסתירה את אי-מוסריותה הבראשיתית [על-ידי] אימוץ דימוי של מעמד הקורבן". הוא כותב כי "ישראל נוצרה באמצעות טרור והיא זקוקה לטרור כדי להסוות את ליבת אי המוסריות שלה". ב-1948 עברו רוב ילידי הארץ הלא-יהודים טיהור אתני מן החלק של פלשתינה שהפך להיות ישראל. פעולה זו תוכננה בקפידה". ישראל חתרה ל"מערכה מוצלחת להשתקת הביקורת על נישולם המתמשך של ילידי הארץ הפלשתינאים". לפלשתינאים "אין ברירה אלא לנקוט התנגדות אלימה". "השתיקה ביחס לליבה הבלתי מוסרית של מעמד המדינה של ישראל עושה את כולנו לשותפים לפשע של טיפוח הטרוריים המאיים באסון העלול להרוס את העולם". "הבעיה העיקרית בפלשתינה [היא] הציונות". "קולו של החמאס כהכחשה בוטה לזכותה של ישראל להתקיים" אכן יש בו נימה לוחמנית המציינת הרס והשמדה. עם זאת, הבנת הקול הזה כזעקה מוסרית כלפי העולם, כדי שלא יאפשר לישראל את הזכות להתמיד בהגדרה העצמית הגזענית שלה, היא דרך טובה הרבה יותר להבעת המסר המוסרי". לאור עמדות אלה, מה הפלא שהאיש קובע נחרצות כי "ארה"ב שבויה בידי הציונות".³⁹ "לזעם מוסרי" ניתן ביטוי גם בכתביו של אילן פפה, ישראלי נוסף שמצא לו משכן באוניברסיטה אנגלית. הוא

⁴⁰ *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford, 2006.

⁴¹ "The End of Politics", in David Kertzer, ed., *Old Demons, New Debates*, NY, 2005, p. 32.

⁴² See Seth Frantzman, "Ethnic Cleansing in Palestine?", *Jerusalem Post*, August 16, 2007; לדוגמה, אילן פפה אינו מזכיר כלל את הטבח בחברון ב-1929, ולא את הטבח בכפר עציון ב-1948. במקום זאת, חברון מזוכרת רק כ"אתר תנ"כי יהודי", כאילו לא היה בה קיום יהודי אחרי התקופה התנ"כית. ראו *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford, 2006, p. 43. במלחמת 1948 נהרגו 141 יהודים מקומיים בכפר עציון ורבים אחרים נלקחו בשבי על-ידי הירדנים, כך כותבים עדית זרטל ועקיבא אלדר בספרם:

⁴³ *Lords of the Land*, NY, 2007, p. 5. [אדוני הארץ]. נוסף על כך, נטבחו שלושים וחמישה חיילים צעירים בפברואר 1948, בדרכם להציל את גוש עציון הנצור. גולי הגוש התיישבו מחדש בעברו הישראלי של הקו הירוק, אולם רבים נשאו עמם את זכר ביתם הקודם. אין זה מפתיע, אפוא, כי יוזמות ההתיישבות הראשונות אחרי 1967 היו בכפר עציון לשעבר ובחברון. ראו ספרם של זרטל ואלדר, עמ' 17-14, 247; וספרו של אמנון רובינשטיין, *From Herzl to Rabin*, NY, 2000, p. 113.

⁴⁴ See Irwin Cotler, David Matas, and Stanley A. Urman, *Jewish Refugees from Arab Countries: The Case for Rights and Redress*, NY, 2007.

³⁶ "מאז שנות ה-1970, ישראל מאבדת בהתמדה תמיכה בקרב הקהילה העולמית; היא נראית יותר ויותר ככובש ולא כקורבן, כמדינה השולטת מבחינה צבאית באזור שלה (תכופות באכזריות)..."; John Docker, "Sheer Perversity: Anti-Zionism in the 1940s", London Papers in *Australian Studies*, No. 4, Menzies Centre for Australian Studies, King's College, London, 2001, p. 22; באופן מובן מאליו נראית "תפיסה" זו כנכונה.

³⁷ See Tzvetan Todorov, *Hope and Memory: Reflections of the Twentieth Century*, London, 2003, p. 140.

³⁸ השו: נלסון מנדלה על בראם פישר, יושב הראש הבורי (אפריקנר) של המפלגה הקומוניסטית המחתרית בדרום אפריקה: "אני לחמתי אך ורק נגד עוול ולא נגד בני עמי. בראם הפגין רמה של אומץ לב והקרבה שעמדה בפני עצמה". הוא מת בכלא. סוהריו האפריקנים התייחסו אליו כבוגד, רדפו ועינו אותו ככל יכולתם. ראה, Alistair Home, ed., Martin Meredith "Bram Fischer", in *Telling Lives*, London, 2000, pp. 108, 119.

³⁹ See "Hamas' Victory, A New Hope?", *The Palestine Chronicle*, February 1, 2006, <<http://www.pcml.ca/Tmid2006/D36012.htm#9>>, and "Who Are the Real Terrorists in the Middle East?", *Independent*, July 26, 2006, <<http://comment.independent.co.uk/commentators/article1197235.ece>>.

בנרטיבים של פפה. התזה המושחתת בעליל של פפה, האדישה כליל למורכבות של התיעוד ההיסטורי (כאשר אינו מתואר בצורה מסולפת),⁴⁴ אינה מזמינה הפרכה אלא הכרה מזלזלת בהימצאות בנוכחותו של פרטיזן שזעמו גורר אותו להשמצת המניעים והפעולות של תנועה אחת כדי להגן על האינטרסים של תנועה יריבה.

מטיפי מוסר יהודים אנטי-ציונים זוכים לשבחיהם של מתנגדי ישראל ואויביה; הם נראים בעיניהם כשריד נכון לקרב ומעורר התפעלות

מטיפי מוסר יהודים אנטי-ציונים זוכים לשבחיהם של מתנגדי ישראל ואויביה;⁴⁵ הם נראים בעיניהם כשריד נכון לקרב ומעורר התפעלות. הם זוקפים ליכותם את ידיעת האמת על ישראל ועל היהודים. "הישראלי לשעבר, עקיבא אור", כתב טאריק עלי בהערצה, "נטש מזמן את הפטריוטיזם הישראלי, אך הוא השתייך לחוגים הפנימיים וידע הרבה מאד".⁴⁶ אילן פפה זכה לשבחים השמורים בדרך

כלל למתנגדים דוברי אמת בחברות טוטליטריות. הערכה זו מפתה כמה יהודים אנטי-ציונים לנקוט סוג מסוים של עמדות. דרוש "אומץ" כדי לדבר בגלוי, אומר הקומיקאי אלכסיי סיילה (Sayle).⁴⁷ "דיבור בגלוי" - תמיד כך ולעולם לא רק "דיבור" - מעורר הגזמה. קבוצה המתארת את עצמה כ"יהודים למען חרם על סחורות ישראליות" כותבת: "הכיבוש המתמשך וגזל הקרקע הערבית הם מכשול עיקרי לשלום עבור ישראלים וערבים כאחד ויש להם השלכות עולמיות על שלום העולם".⁴⁸ אף שה"קולות היהודיים העצמאים" (IJV) כוללת קבוצת אנשים בעלי נגישות טובה מאד לתחום הציבורי, הם תמכו בהתבטאות כי יהודים משתדלים להשתיק את האמת על ישראל. הם "הושתקו" לטענתם, עד כדי אולם על-ידי האשמות ב"בגידה" או "שנאה עצמית". עם זאת, כמה חודשים לאחר תחילת פעולתה התפטר חבר בוועדת ההיגוי בצינון כי "נעשיתי מודע עד כמה קטן הקשר של רבים מחברי הקבוצה עם הקהילה האנגלו-יהודית, כאשר הם הופכים את חברי 'ועד השליחים' (Board of Deputies) לצייר הרשע".⁴⁹ עד כאן האנטי-ציונות היהודית. עם זאת יש להבחין בתוכה בין נקודת המבט הישראלית או הישראלית לשעבר מחד גיסא, לבין נקודת המבט של יהדות הפזורה מאידך גיסא.⁵⁰

44 בספרו *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford, 2006, p. 69 האתני של פלשתינה, אילן פפה מציג בצורה מסולפת קטע מיומנו של בן-גוריון מ-1948 בכמה עניינים קריטיים. פפה טוען כי בן-גוריון "סיכם לקונית ישיבה" שהתקיימה ב-1-2 בינואר 1948 "תוך שהוא חוזר על דבריו של [יגאל] אלון". ופפה מצטט "דברים" אלה: "יש עתה צורך בתגובה חזקה ואכזרית. אנו צריכים להיות מדויקים בנוגע לעיתוי, למקום ולמי שנפגע בהם. אם אנו מאשימים משפחה - אנו חייבים לפגוע בהם ללא רחמים, כולל נשים וילדים. אם לא כן, אין זו תגובה יעילה. במהלך הפעולה אין צורך להבחין בין אשמים ללא-אשמים". להלן סילופיו של פפה. ראשית הוא מסלף תרגום של משפט מכריע. "אם יודעים המשפחה" ולא "אם אנו מאשימים משפחה..." שנית, הוא משמט את משפטי הפתיחה: "אין כל שאלה אם תגובה [לאלימות הערבית] חיונית או לא. השאלה היא רק הימנ והמקום. פיצוץ בית אינו מספיק, במיוחד אם אין זה הבית הנכון". ההקשר הוא אם כן פעולת תגמול. שלישי, פפה משמט את המשפט הבא אחרי הקטע המצוטט: "במקום שלא הייתה התקפה - אין לנגוע". רביעית, פפה שונה ביחסו את הדברים לאלון. לאמתו של דבר, רושם בן-גוריון כי הדברים נאמרו על-ידי ג'ד מנכס. ייחוס שגוי זה, לא נעשה בתום לב. אלון היה בכיר בהרבה ממנכס. ראו, דוד בן-גוריון, *יומן המלחמה: מלחמת העצמאות 1948-1949* (תל אביב, 1982), כרך 1, עמ' 97-98. ולבסוף, פפה מסתמך על סיכום דבריו של מנכס על-ידי בן-גוריון, אף שתעתיק מלא היה זמין עבורו בארכיון ה"הגנה". אפרים קארש ציטט זאת במאמר שכתב זמן רב לפני שפפה הוציא לאור את ספרו. ראו: Benny Morris and the "Reign of Error", *Middle East Quarterly*, March 1999, Vol. VI, No. 1 קארש, התעתיק מבהיר כי מנכס המליץ על "תגובה מבחינה ביותר", המבדילה בין האשמים באלימות נגד ה"יישוב" לבין החפים מאלימות. אני אסיר תודה לאלנה שיף עבור המחקר שאפשר פרסום הערה זו ועבור התרגום של הקטע הרלוונטי מתוך יומני בן-גוריון. ראו גם: http://camera.org/index.asp?x_>context-7&x_issue-21&x_article-1446, אשר הפנו לראשונה את תשומת לבי לשימוש לרעה שעשה פפה ברישומי היומן של בן-גוריון.

44 בספרו *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford, 2006, p. 69 האתני של פלשתינה, אילן פפה מציג בצורה מסולפת קטע מיומנו של בן-גוריון מ-1948 בכמה עניינים קריטיים. פפה טוען כי בן-גוריון "סיכם לקונית ישיבה" שהתקיימה ב-1-2 בינואר 1948 "תוך שהוא חוזר על דבריו של [יגאל] אלון". ופפה מצטט "דברים" אלה: "יש עתה צורך בתגובה חזקה ואכזרית. אנו צריכים להיות מדויקים בנוגע לעיתוי, למקום ולמי שנפגע בהם. אם אנו מאשימים משפחה - אנו חייבים לפגוע בהם ללא רחמים, כולל נשים וילדים. אם לא כן, אין זו תגובה יעילה. במהלך הפעולה אין צורך להבחין בין אשמים ללא-אשמים". להלן סילופיו של פפה. ראשית הוא מסלף תרגום של משפט מכריע. "אם יודעים המשפחה" ולא "אם אנו מאשימים משפחה..." שנית, הוא משמט את משפטי הפתיחה: "אין כל שאלה אם תגובה [לאלימות הערבית] חיונית או לא. השאלה היא רק הימנ והמקום. פיצוץ בית אינו מספיק, במיוחד אם אין זה הבית הנכון". ההקשר הוא אם כן פעולת תגמול. שלישי, פפה משמט את המשפט הבא אחרי הקטע המצוטט: "במקום שלא הייתה התקפה - אין לנגוע". רביעית, פפה שונה ביחסו את הדברים לאלון. לאמתו של דבר, רושם בן-גוריון כי הדברים נאמרו על-ידי ג'ד מנכס. ייחוס שגוי זה, לא נעשה בתום לב. אלון היה בכיר בהרבה ממנכס. ראו, דוד בן-גוריון, *יומן המלחמה: מלחמת העצמאות 1948-1949* (תל אביב, 1982), כרך 1, עמ' 97-98. ולבסוף, פפה מסתמך על סיכום דבריו של מנכס על-ידי בן-גוריון, אף שתעתיק מלא היה זמין עבורו בארכיון ה"הגנה". אפרים קארש ציטט זאת במאמר שכתב זמן רב לפני שפפה הוציא לאור את ספרו. ראו: Benny Morris and the "Reign of Error", *Middle East Quarterly*, March 1999, Vol. VI, No. 1 קארש, התעתיק מבהיר כי מנכס המליץ על "תגובה מבחינה ביותר", המבדילה בין האשמים באלימות נגד ה"יישוב" לבין החפים מאלימות. אני אסיר תודה לאלנה שיף עבור המחקר שאפשר פרסום הערה זו ועבור התרגום של הקטע הרלוונטי מתוך יומני בן-גוריון. ראו גם: http://camera.org/index.asp?x_>context-7&x_issue-21&x_article-1446, אשר הפנו לראשונה את תשומת לבי לשימוש לרעה שעשה פפה ברישומי היומן של בן-גוריון.

45 אף שהציונות, כאידאולוגיה, שולטת עתה בקרב היהודים, יש עדיין כמה מהם העוסקים ב"חיל החלוץ, במאבק למען האנושות". ראו: George Galloway, *I'm Not the Only One*, London, 2004, pp. 31-33

46 *The Clash of Fundamentalisms*, London, 2003, p. 88. [עקיבא] היה מעין גורו לרבים מאתנו השואפים להיות פעילים פלשתינאים וישראלים". Ghada Karmi, *In Search of Fatima*, London, 2004, p. 397.

47 "אני יהודי, וזה אמור לחסן אותי מפני האשמות באנטישמיות שאותן מטיחים ציונים קנאים כל אימת שמישהו טוען כי השימוש המתמיד של ישראל בעינויים ובטיהור אתני הוא אולי גזעני ולא צודק במקצת. אני אומר 'אמור [לחסן]' אבל כמובן שאין זה כך. הציונים הגו הגדרה טובה בעגה פסיכולוגית לגינוי יהודים כמוני הסבורים כי ישראל היא פשוט סרביה עם ירמולקות ופלאפל. הם מכנים אותנו 'שונאי עצמם', כאילו הכרתנו בעוול היא איכשהו מצב פסיכולוגי. ובכן, לדעתי מוטב לשנוא את עצמך מלשנוא עם שלם אחר. וממילא הכל שטויות. [...] הפלשתינאי הגדול אדוארד סעיד אמר פעם בנאום, כי על אלה מאתנו שהם יהודים להתעמת עם בני דתנו כל אימת שהם מגלים סימנים כלשהם של סירוב עקשני ובלתי שקול להאמין באמת על ישראל אשר גם המתונים שבהם נוטים ללקות בו. מעולם לא היה בי האומץ לעשות זאת, אך אני סבור כי אילו הייתי יושב ראש אש"ף, הם היו מבינים את העניין... ניחתי בכל הדרוש להנהיג את אש"ף: יפי תואר יהודי", *Independent*, October 3, 2000.

48 *Guardian*, April 25, 2007, מכתב למערכת.

49 Simon Rucker, "Voices Founder Quits 'Out of Touch' Group", *Jewish Chronicle*, November 16, 2007.

50 *The UnJewish State*, London, 1983, pp. 5-6, 237-238.